

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Tertia, Qva Continentvr Hermiae Sozomeni
Salaminij lib. 9. Euagrij Scholastici Epiphanensis lib. 6

Christopherson, John

[Köln], 1569

Evagrii Scolastici, Ecclesiasticae Historiae Liber Qvartvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12718

111

EVAGRII SCOLASTICI, ECCLESIASTICAE HISTORIAE LIBER

QVARTVS.

De imperatore Iustino primo. Caput I.

Ostquam Anastasius ex corporis er-
gastulo ad præclarium domicilium, v-
ti dixi, demigravit, Iustinus genere
Thrax, nono die mensis Panemii, qui
à Latinis Iulius nominatur, anno au-
tem quingentesimo sexagesimo sexto
ex eo tempore, quo vrbs Antiochia
primum illud nomen accepit, purpu-
ra vestitur imperatoria, & à militibus prætorianis, quibus
ante, cum esset præfectus ordinum aulicorum, præfuerat,
imperator declaratur. Qui quidem ad istam imperatoris
dignitatem præter omnem spem propterea ascendit, quod
multi & præstantes viri, cum Anastasio cognatione con-
iuncti, adhuc superfuerunt: qui cum omnibus rebus, quas
prosper & beatus vitæ status postulat, abundare videbatur,
tum eam consecuti potentiam, quæ homines in tā amplo ho-
noris gradu locare possit.

*De Amantio Eunuchò & Theocrito, utque
Iustinus illos trucidauerit.*

Caput II.

PER idem tempus Amantius, vir potens in primis cu-
biculo imperatoris præfuit: qui, quoniam non licebat
Eunuchò, imperio Romano potiri, cupiebat Theocri-
to, homini secum fide & benevolentia coniuncto, coronam
donari imperatoriam. Itaque Iustino accersito, magnam pe-
cuniæ vim ei dat: quam iubet illis distribui, qui possent pur-
puram imperatoriam Theocrito impetiri, & ad id præstan-
dum ma-

dum maximè viderentur idonei. Iustinus autem siue quòd
populum largitione suam planè reddidit, siue quòd excu-
bitorum beneuolentiam pecunia sibi còciliauit (vtrumque
enim memoratur) imperio ipse potitus est. Ac statim post,
Amantium & Theocritum cum alijs nonnullis è medio
sustulit.

*Vid. Cas.
in vit. Iu-
stini.*

Quòd dolo Vitalianum Iustinus interemit.

Caput III.

Vitalianum verò vitam in Thracia degentem, qui Ana-
stasium imperio exturbare moliebatur, Iustinus Con-
stantinopolim accersit. Nam & potentiam eius extir-
pauit, & ancipitem fortunam, quæ in bellis cerni solet, &
nominis eius celebritatem, quæ in omnium ore fuit, & im-
perij, qua flagrabat, cupiditatem. Ac cum coniectura pro-
spiceret, idque sane verissimè, se nõ alia ratione eum posse
vincere, nisi amicitiam erga eum simularet. Vultu mire ad
fraudem composito, quæ facillè deprehendi non posset, v-
num ex ducum numero, qui Præsentes vocantur, eum de-
signat. Et quò magis persuaderetur Vitaliano, & facilior
aditus ad fraudem pateret, ad consulatus quoque hono-
rem effert. Qui Consul factus, cum in palatio versaretur,
in porta quadam post aulam posita, per dolum cæsus occu-
bit: hæcque pœnas pro sceleribus, quæ tam inconsydera-
tè contra imperium Romanum consciuerat, persoluit. At
verò ista gesta fuere postea.

*Vid. Cas.
in vit. Iu-
stini.*

*Quomodo etiam exacto Seuero, Paulum pro illo
induxerit, paulò verò post Euphrasius Antio-
chena sedi præficitur. Caput IIII.*

Seuerus, qui antistes Antiochiæ, vti supra commemora-
tum est, ordinatus fuit, quoniam concilio Chalcedo-
nensi in dies singulos anathema indicere non destitit,
& maximè in litteris, quæ *ἰν ὁμοῖς σινδι*, id est, quæ de episco-
pis in sede episcopali collocandis scriptæ sunt, & in alijs,
quas ad istarum defensionem composuit, quasque, licet ad
omnes miserit patriarchas, solus tamen Ioannes Alexan-
driæ antistes, Ioannis alterius successor, Dioscorus & Ti-
mothe-

motheus, receperunt (quæ literæ etiam ad nostram ætatem
 reservata sunt) & quoniam etiam hinc in ecclesia multæ
 contentiones ortæ sunt, & populus in varias factiones
 diuisus, Severus inquam idcirco mandato Iustini, primo
 regni sui anno, prehensus, pœnas dat, lingua, ut nonnulli
 prædicant, abscissa: quod negocium datum fuit Irenæo, qui
 magistratum quendam Antiochiæ in Oriente id tempo-
 ris administravit. Confirmat quoque Severus ipse suppli-
 cij ei irrogandi negocium Irenæo commissum, in literis
 quas scribit ad Antiochenos, modumque fugæ suæ expo-
 nit: in quibus quoque Irenæum gravissimis vexat con-
 uicijs, eumque diligentissimè obseruasse ait, ne Antiochia
 euolaret. Sunt qui dicunt Vitalianum (ad id enim tempo-
 ris videbatur maximè & autoritate & gratia apud Iusti-
 num valere) linguam Severi ideo postulasse, quòd Severus
 in suis concionibus probra & contumelias in eum iecerat.
 Ex sua verò episcopali sede fugit, Gorpiazo mense, quem
 Latini Septembrem vocant, anno quingentesimo sexage-
 simo septimo post nomen vrbis Antiochiæ impositum.
 In cuius sedem successit Paulus, cui dabatur mandatum,
 uti concilium Chalcedonense palam prædicaret. Qui
 sua sponte decedens Antiochia certo iam vitæ cursu con-
 fecto, commune vniuersæ carnis iter ingreditur. Cuius
 episcopatus sedem Euphrasius Hierosolymis Antiochiam
 profectus, capessit.

*De incendijs & terremotibus apud Antiochiam,
 quo tempore Euphrasius ruinarum congesta
 obrutus interiit. Caput V.*

Eisdem temporibus, regnante Iustino, grauiora crebra-
 que incendia Antiochiæ contigerunt, velut prænuntia
 terræmotuū maximè horribilium in ea ciuitate statim
 insecutorum, & aliarum etiam calamitatum præmia. Nè
 breui tempore post, anno septimo regni eiusdem Iustini,
 mense decimo, Artemisio videlicet, id est Maio, quarto
 Calend. Iunij, die veneris, in ipsa meridie, conuul-
 satio & terræmotus urbem occupant, parumque aberat, quin
 totā penitus euertissent: quæ duo sequebatur incēdiū quasi
 cala-

calamitatem cum illis partituro. Nam quas res illa non attingent, incendium eas depascens, prorsus absumpsit, & in cineres redegit. Quæ autem Ciuitatis partes hac clade labefactatæ fuerint, & quot mortales incendio & terræmotu, sicut verisimile fuit, vastati, quàm præterea graues casus, quàmque miri, qui certè nulla dicendi facultate exprimi possunt, id temporis obtigerint, tam luctuoso orationis genere à Ioanne rhetore explicantur, vt cuiusque animum magnopere commouere possint: qui quidem illis commemoratis finem historiae suæ imposuit. Postremò omnium Euphrasius (cuius mors aliam nouam calamitatem attulit ciuitati) eisdem cladibus oppressus, interiit, ne quisquam reliquus fieret, qui vrbi res prouideret necessarias.

περι τοῦ
θῶς.

De Euphramio Euphrasij successore.

CAPVT VI.

Verum salutaris Dei erga humanum genus prouidentia, quæ ante plagam, inflictam remedia parare, & gladium iræ suæ clementia demulcere, & cum res in desperationem venerint, suæ misericordiæ quasi fores aperire solet, Ephraimium Orientis præfecturam gerentem, ad curam de vrbe illa suscipiendam, quò nulla res ei deesset necessaria, exsuscitauit. Quem Antiocheni propterea vehementer amplexati, Episcopum suum deligunt. Itaque sedes Apostolica, velut merces & præmium tantæ erga ciuitatem prouidentia ei donata fuit. Ciuitas illa rursus biennio et sex menses post, terræmotibus concussa est. Quo quidem tempore tum Theopolis pro Antiochia nuncupata fuit, tum alijs rebus imperatoris prouidentia locupletata.

De Zosima & Ioanne, qui miraculis claruerunt.

CAPVT VII.

Cæterum quoniam calamitatum, quæ supra positæ sunt, mentionem fecimus, deinceps alias quasdam res planè memorabiles, quas illi, qui easdem videbāt, nobis narrarunt, huic operi adnectamus. Zosima quidem, ge-
aere

tatem
multæ
tiones
primo
nulli
eo, qui
em po-
suppli-
literis
expo-
e con-
iochi
em po-
Iulii-
euerit
ecerat.
quem
exage-
rum.
datum,
Qui
su con-
Cuius
ochiam
m,
st
V.
crebr-
enuntia
e statim
ia. Ni
Iustini,
quarto
onguas-
at, quin
iū quali
cala-

genere Phœnix, ex Sinda pago Phœnicie maritime ortus,
 (qui pagus non abest Tyro viginti stadia) qui monasticum
 vitæ genus excolens, ita se tum abſtinentia à cibis, tum eſſe-
 dem capiendis, tum alijs virtutibus, quæ in eius vita elu-
 cebant, Dei gratiam ſibi conciliauit, vt non modò res futu-
 ras præuideret, verùm etiam ab omni perturbatione liber &
 vacuus exiſſeret, cum fortè fortuna cum nobili quodam vi-
 ro patritio, & prudentia eximio, nomine Arceſilao, qui &
 præclaris hõnoris inſignibus, & cæteris vitæ ornamentis e-
 gregiè decoratus fuit, Cæſareæ vr̄bis primariæ Paleſtinae
 verſaretur, ipſo temporis articulo, quo Antiochia cecidit,
 ſubito ingemiſcere, grauiter lamentari, & ſuſpiria ex inti-
 mo pectore ducere cœpit, tantamque vim profudit lachry-
 marum, vt terram madefaceret: deinde thuribulum poſtu-
 lat, & toto Choro, in quo ſimul conſtiterunt, thuris incenſi
 nidore perſuſo, ſe proſternit humi, præcibus & orationibus
 Deum placaturus. Tum Arceſilao ſciſcitant, quid eſſet,
 quod eum tantopere conturbaret, liquidò reſpondit, frago-
 rem ruentis Antiochia iam tum eius auribus circumſonuiſ-
 ſe: adeò vt Arceſilaus, & alij, qui forte aderant, præ admira-
 tione obtupeſcentes, ipſam horam, qua res gerebatur, lite-
 ris mandarent, reperientque poſtea ita ſe habuiſſe, vt Zo-
 ſimas declarauerat. Sunt & alia complura ab eo edita mira-
 cula, quarum maximam partem ſilentio præteriens (quippe
 vix aut ne vix quidem numerari poſſunt) quædam hoc lo-
 co perſeſcebo. Eodem tempore, quo Zoſimas in magna
 nominis celebritate, & pari cum Zoſima virtutum excellen-
 tia præditus vixit Ioannes, in Chuzica Laura, (qui locus
 poſitus eſt in extrema valle ad aquilonarem partem viæ re-
 giæ, quæ Hieroſolymis rectà ducit ad vr̄bem Iericho) vi-
 tamque monaſticam eamque à rebus terrenis quaſi penitus ſecte
 tam & liberam degit, & vr̄bis Cæſareæ, quam diximus, epi-
 ſcopatum procurauit. Hic Ioannes Chuzubites, poſtquam
 vxori Arceſilai, de quo ſupra locutus ſum, alterum oculum
 radio effoſſum audiuit, propere ad illam cõtendit, plagam,
 quam acceperat, conſpicaturus. Vbi autem vidit pupillam
 penitus excidiſſe, & oculum ſede dilapſum, cuidam ex me-
 dicis, qui eò commearant, mandat, vt ſpongiam afferat, o-
 culumque dilapſum in ſedem, quam commode poſſet, in-
 ducat,

ducat, & spongiam appositam fasciis alliget. Archesilaus verò aberat: si quidem id tempus fuit cum Zosima, in eius monasterio, quod est locatum in oppido Sindena, quod Casarea abest ad summum quingenta stadia.

Cum maxima igitur celeritate itur ad Arcesilaum, ut de his rebus certior fieret. Arcesilaus forte cum Zosima confidens, sermonem cum eo contulit. Quibus rebus nuntiatis, flebiliter eiulare, vellere capillum, dilacerare, & eundem cœlum versus iacere cœpit. Zosima verò causam roganti, Arcesilaus, quid acciderat, laments & lachrymis crebris interpositis, exponit. Itaque Zosimas illo relicto, solus ad cubiculum propere accurtit: in quo Deum, sicut fas est id genus hominibus, familiariter compellat. Paulò post egressus ad Arcesilaum, gestiens, & modestè ridens dixit abito domum lætus, abito: gratia Chuzubitæ tributa est: vxor tua sanata: vtrumque oculum habet integrum: nam calamitas ista nihil ei potuit adimere, quandoquidem ita Chuzubitæ placuit. Quæ duo miracula ab vtrisque illis iustis viris vno eodemque momento edita fuere. Porro isti Zosimæ iter quodam tempore Casaream facienti, secumque asinum, cui res quasdam sibi necessarias imposuerat, ducenti occurrit Leo, & asino Zosimæ abrepto, discedit. Zosimas per syluam vsque eo insequitur, quoad Leo, voratis asini carnibus, satur esset. In quem hilari vultu & subridenti intuitus, dixit.

At verò, o amice, iter iam mihi penitus interruptum est: quippe cum annis plurimis onustus sim, & ætate admodum prouectus, nec valeam ea, quæ asino erant imposita, humeris portare. Quare tu hoc onus contra naturam tuam consuetudinem gestes, necesse est, si modo Zosimam ex hoc loco discedere, volueris: postea autem ad pristinam feritatem naturamque propriam redibis. Tum Leo, furoris prorsus oblitus, subblandiri, & placidus extemplo ad Zosimam accurrere, & ipso corporis habitu obsequij significationem dare cœpit. Cui Zosimas onus quod asinus gestauerat, imponit, eumque ad portas vsque Casareæ deduxit, quò declararet tum virtutem & potentiam Dei, tum quòd omnia tam diu hominibus inseruiant obtemperentque, quamdiu secundum eius voluntatem vitam

Nu insti-

E V A G R . H I S T O R .

instituiamus, & gratiam nobis donatam neuiquam deprauamus. Verum ne pluribus commemorandis sim longior, reuertar eò, vnde deflexit oratio.

De calamitatibus quæ passim occurrebant.

Caput VIII.

Iustino adhuc imperium administrante, oppidum, quod iam Dyrrachium, olim Epidamnus appellatum fuit, terræ motu grauius concussa est. Similiter & Corinthus, quæ est in Græcia sita. Adde his Anazarbum, urbem minoris Ciliciæ primariã, quæ iam quartò illud cladis genus pertulerat. Quas vrbes Iustinus magna pecuniæ summa suppeditata, refecit. Eisdem temporibus Edessa vrbs Osroenorum amplissima, & beata in primis, vndis scirti torrentis præterlabētis sic obruebatur, vt multa ædificia aquæ impetu abriperentur, & infinita hominū multitudo, quos flumen secum auexerat, interirent. Edessa igitur & Anazarbus ab ipso Iustino noua nomina accepere, & vtraque vrbs Iustinopolis appellata est.

Quod Iustinus adhuc viuens, Iustinianum qui simul cum ipso regnaret asciuit.

Caput IX.

Cum Iustinus octo annos, menses nouem, & dies tres regnasset, Iustinianum sororis filium sibi in societate imperij gerendi asciuit. Qui imperator declaratus fuit primo die mensis Xanthici, id est, Calend. Aprilis, anno quingentesimo, septuagesimo quinto post nomen Antiochiæ impositum. His ita constitutis, Iustinus supremum vitæ diem obiens, ex isto migravit imperio, primo die mensis Loij, id est, Calendis Augusti, qui vna cum Iustiniano menses regnauit quatuor. Totum autem regni sui tempus nouem annos intergnos, & tres dies complexum est. Cum autem Iustinianus iam solus totius imperij gubernacula teneret, & Chalcedonenſe conciliū passim per oēs sanctissimas ecclesias mandato Iustini, sicut ante à me demonstratum est, prædicaretur, adhuc sta-
tus ec-

clesiæ cum in alijs quibusdamprouincijs conturbatus fuit, tum maximè Constantinopoli & Alexãdriæ: quandoquidem episcopatum Constantinopolitanum administravit Anthimus, Alexandrinum autem Theodosius, qui vterque vnã in Christo naturam inesse asseueravit.

Quòd Iustinianus eos qui Chalcedonense concilium approbant charos habuit, sed Theodora contrinx ipsius, contra fuit illos qui concilio renitebantur.

Caput X.

Quemadmodum Iustinianus episcopis, qui Chalcedoni in vnum conuenerant, & decretis ab illis editis valde constanter adhæsit: sic Theodora eius coniux illos, qui vnã in Christo naturam inesse assererent, admodum amplexata est. Siue igitur ita reuera sentiebant (quando enim de fide proposita est controuersia & parentes à liberis, & liberi à parentibus, & vxor à suo marito, & maritus rursus ab vxore dissentit) siue ita, dedita opera, inter eos conuenerat, vt ille eorum, qui duas naturas in Christo Deo nostro post diuinitatis & humanitatis copulationem inesse, hæc eorum qui vnã asserunt, patrocinium susciperet, nam neuter alteri cedebat, ille certe decreta concilij Chalcedonensis valde studiose tuebatur, hæc illis, qui contrariam partem, vnã nimirum inesse in Christo naturam, tenebant, omnibus modis prospexit: & eius opinionis homines, si nostrates essent, beneuolè & amicè complexa est, sin exteri, præmijs benignè remunerata: quæ etiam persuasit Iustiniano, vt Seuerum accerferet.

Quòd Anthimum Constantinopolitanum episcopum Seuerus peruertit, & item Theodosiũ Episcopum Alexandrinum, quos expellens imperator, alios constituit.

Cap. XI.

Exstant quidem adhuc epistolæ Seueri ad Iustinianũ & Theodorã scriptæ: ex quibus intelligi potest, cum in initio, postquã sedem episcopatus Antiocheni deseruerat, iter suum Cõstantinopolim versus distulisse, postea

Na 2

tamen

tamen eo se contulisse: scripsisseque se, cum esset Constantinopoli, & cum Anthimo collocutus esset, comperissetque eum eandem secum tenere opinionem, idemque de Deo sentire, persuasisse, ut sedem episcopalem relinqueret. Scripsit praeterea eisdem de rebus ad Theodosium episcopum Alexandrinum literas: in quibus magnopere gloriatur se Anthimo, ut dictum est, persuasisse, ut eiusmodi dogmata gloriae terrenae & sedi episcopali longè praepone-
ret. Extant porrò Anthimi ad Theodosium de eisdem rebus epistolae, & Theodosij rursus ad Severum & Anthimum: quas ne in librum, qui in manibus est, nimis multas res includere videar praeterire animus est, easque relinquere his, qui earum euoluendarum cupiditate incenduntur. Ambo isti episcopi, postquam imperatoris mandatis se opponere, & concilij Chalcedonensis decreta repudiare coeperunt, suis eisdem sunt sedibus, & in sede Alexandrina Zoilus, Epiphanius autem in Constantinopolitana locatus: quò de caetero concilium Chalcedonense in omnibus ecclesijs palam praedicaretur, nemoque illud anathemati auderet addicere, & qui aliter sentirent, hi omnibus modis inducerentur ad ei consentiendum. Nam Iustinianus conscripsit edictum, in quo Severo & alijs eiusdem sectae anathema denuntiavit: eosque qui illorum tuebantur dogmata grauisimis multavit supplicijs, ad eum plane finem, ut ex eo tempore in omnibus totius orbis terrarum ecclesijs nihil omnino resideret discordiae, sed patriarchae cuiusque dicecesios consensu inter ipsos conspirarent, & episcopi singularum ciuitatum suis obsequerentur archiepiscopis, & quatuor concilia in ecclesijs praedicarentur, Nicenum primum, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, & Chalcedonense. Cogebatur etiam quintum concilium mandato Iustiniani: de quo, quae fuerint consentanea, dicam equidem suo loco. Interea res sigillatim eisdem temporibus gestae, quae ad commemorandum praeclearae videantur, huic nostrae historiae attexendae sunt.

*De Cabada Persarum rege & Chosroe eius filio,
ex historia Procopij Casariensis.*

Caput XII.

Procopius

Procopius rhetor, à quo res gestæ Belissarij literis proditæ sunt, scribit Cabadem regem Perfarum animo instituisse Chostroæ filio suo natu minimo regnū tradere, iniuisseque cōsiliū, quo pacto ab imperatore Romano adoptaretur, ad eum plane finem, vti regnū ei eo pacto in tuto collocaretur. Verū cum id nullo modo assequi potuerit, Procli impulsu, qui assiduus cum Iustinia no fuit, eiusq; Quæstor constitutus, maiores inimicitia inter eos & Romanos susceptæ sunt. Porro autē idē Procopius res, à Romanis & Persis, dum inter ipsos prælijs decertabant, gestas, Belissario tum Orientalium copiarum duce, accuratissime disertissimeque narrat. Ac primum victoriā Romanorum apud Daras & Nisibin partam cōmemorat: quo quidem tēpore Belissarius & Hermogenes copijs Romanis præfuerunt. Quibus adiūgit res in Armenia gestas, & mala illa, quæ Alamūdarus dux Barbarorum, qui Scenitæ vocantur in finibus Romanorum patrauit: qui Timostratū fratrem Ruffini vnā cū militibus suis viuū cæpit, ac postea, magna pecuniæ summa accepta eos dimisit liberos.

De Alamundaro & Azeretho, & populi apud Byzantium coorta seditione, cui nomen à symbolo quod populo dabatur impositum erat, Nica, hoc est vince. Cap. XIII.

Inursionem porro in fines Romanorū ab Alamūdaro, de quo dixi, & Azeretho factam, & quo modo cum his in patriam reuertentibus Belissarius coactus ab exercitu suo, in littore Euphratis, ipso die festo Paschatis appropinquante, manus conseruerit, & qua ratione exercitus Romanus propterea quod consilio Belissarij obtēperare noluit, penitus profligatus sit, & quo pacto Ruffinus & Hermogenes pacem perpetuam (sic enim vocarunt) cum Persis constituerint, tam disertè narrat, vt animos legentium valde commoueat. Quibus adiicit seditionem popularem Constantinopoli constatam, quæ nomen ex tessera populi accepit: quippe nica, id est, vince, fuit propterea appellata, quod populus inter se congressus, hanc tessera, Nica, sibi præscripsit, quod alter ab altero internosceretur.

Nn 3 In qua

EVAGR. HISTORIAE

In qua quidem seditione Hypatius & Pompeius à plebe ad tyrannidem occupandam compulsi, plebe deucta mandato Iustiniani capite multati fuerunt, & in mare projecti. In qua dimicatione tringenta hominum millia cecidisse memorat Procopius.

De Vandalorum rege Onoricho, & Christianis quorum lingua ab illo euulsa fuerunt.

Caput XIII.

AB eodem auctore historiã Vandalorum literis mandante narratur res præclarissimæ & plane dignæ, quæ memoriæ sempiternæ cõmendentur, de quibus iam dicturus venio. Onorichus, qui post Genzerichum in imperium successit, & hæresi Arianæ addictus fuit, aduersus Christianos, qui Libyam incolebãt, maximã exercuit crudelitatem. Nam eos, qui rectam & sanam tuebantur doctrinam, vi coegit ad opinionem Arianam se transferre: & eos qui neutiquam eius voluntati cedebant, ignis incendio & alijs infinitis mortis generibus è medio sustulit: quibusdam verò excidit linguas. Quos quidem Constantinopoli, cum eo profugissent, se oculis aspexisse docet Procopius, & perinde locutos, atque eos, quibus nihil tale accidisset: ac tamen linguæ essent radicitus excisæ, voces articulatim protulisse, & clarè distincteque locutos esse. Quod quidem miraculi genus fuit, nouum certe & penè incredibile. De quibus in edicto Iustiniani fit mentio: quorum duo, vt idem scribit Procopius, lapsi sunt. Nã vt primũ voluerunt cū mulieribus colloqui, vox illis adẽpta fuit, nec donũ Martyrij amplius cum illis permãsit.

De Cabaone Maurusiorum duce. Cap. XV.

Aliud præterea miraculum commemorat dignum plane admiratione, quod in hominibus (qui licet id temporis religione à nobis dissentirent, piè tamen se in vita gesserunt) Dei seruatoris virtute factum est. Cabaonem narrat Maurusius circiter Tripolim accolentibus præfuisse. Iste Cabaones (Procopij enim ver

bis

bis præclare admodum de his rebus differentis vtar) simul atque accepit Vandalos contra se arma tulisse, ista e-
 git. Primum edicit omnibus, qui eius ditioni parebant, v-
 tum ab omni iniustitia, tum à cibarijs, quæ ad luxum
 facerent, tum maximè omnium à mulierum consuetudi-
 ne se abstinerent. Deinde duo valla construxit, in quo-
 rum altero ipse vnà cum viris omnibus castra locauit: in
 alterum mulieres conclusit: minatusque est si quis fortè ad
 vallum mulierum iret, eum morte multatum fore. Po-
 stea missis chartaginè speculatoribus, imperat ista: vt simul
 atque Vádali in expeditione constituti, templum aliquod
 à Christianis cultu & veneratione dignatum, turpiter vi-
 olare aggredierentur, ipsi, quæ facta essent, diligenter cõ-
 syderarent: & cum Vandali ex eo loco discederent, i-
 psi templum, à quo Vandali abiissent, contra quàm fecif-
 sent Vandali, purgare cohonestareque conarentur: eum-
 que dixisse fertur, se Deum, quem colebant Christiani,
 ignorare quidem, esse tamen verisimile, si tam potens sit,
 quàm prædicatur, & vlturum eos, qui ipsum afficiunt cõ-
 tumelia, & qui honore & obseruantia prosequuntur, e-
 os defensurum. Speculatores igitur, cum venissent
 Chartaginem, dedere operam, vti bellicum Vandalorum
 apparatus, penitus cognoscerent. Ac simul vt Van-
 dali Tripolim versus iter susceperunt, speculatores ha-
 bitu vili & abiecto induti, sequuntur. Vandali autem,
 templa Christianorum, sicut primo die, spoliare aggredi-
 untur, equos aliaque animalia in ea introducere: nihil
 denique turpitudinis prætermittunt, aut contumeliæ, sed
 suam ipsorum libidinem cœperunt & intemperantiam ex-
 plere, sacerdotes, quos prehenderunt, verberibus cedere,
 lacerare eorum terga, ex illisque complures sibi seruire
 mandarunt. Vt primum verò inde decessère, specula-
 tores Cabaonis faciunt, quod illis fuit imperatum.

Nam statim aggrediuntur templa perpurgare, fimum &
 si quid aliud per impietatem ingestum fuit, diligenter
 educere, omnes accèdere cereos, prosequi magna reue-
 rentia sacerdotes, & cæteris humanitatis officijs com-
 plecti: pauperibus denique, qui circa templa illa con-
 scribebant, pecuniam erogare.

His rebus gestis Vandalos sequi: & ex eo tempore per iter uniuersum ut Vádali similia consciscere scelera, sic speculatores similibus pietatis officijs perungi non deliterunt. Vbi propius ad Tripolim ventum est, speculatores auertunt: nuntiant Cabaoni, quæ tum Vandali, tum ipsi in Christianorum templa præstitissent, & quòd hostes essent in proximo. Quibus auditis, Cabaones parat se ad prælium: in quo magna pars Vandalorum interiit: multi ab hostibus capti, perpauci autem ex eo exercitu domum reuerterunt. Atque hæc quidem plaga à Maurusij Thrasymundo inflictæ fuit: qui postquam viginti septem annos Vandalorum gentem rexisset, abijt è vita.

De Belissarij contra Vandalos expeditione, & eorum internitione. Cap. XVI.

Est apud eundem scriptorem, Iustinianum misericordia erga Christianos, qui in illis locis miserè affligebantur, adductum, bellum indixisse Vandalis, sed hortatu Ioannis, qui aulæ præfectus fuit, à proposito destitisse: postea tamen per visionem, quæ ei apparuit, admonitum, ut eam expeditionem suscipere non tardaret. Nam iniurias Christianis illatas vlciscendo, esset Vandalos omnino profligaturus. Hac igitur visione animatus, septimo anno imperij sui, Belissarium ad bellum Chartagini contra Vandalos gesturum mittere statuit. Naui igitur prætoria, in qua trajceret Belissarius, circiter æstiuum solstitium ad litus, quod ante palatium est, appellit: Epiphanius, qui tum episcopus Constantinopolitanus fuit, de more precari, nonnullos ex militibus baptismi lacuacro tingere aggreditur, postremò eos ad nauem prætoriam deducit. Commemorantur præterea ab eodem auctore nonnulla de Cypriano martyre, quæ sunt huic nostræ historiæ valde accommodata, sic enim scribit. Cyprianum, virum sanctissimum Chartaginés ad vnum omnes in primis colunt: cui templum plane memorabile extra urbem ad litus maris extruxerunt: eūq; cū alijs pietatis officijs venerantur, tum festū diē, quæ Cypriana vocat

quo-

quotâuis celebrât. Atq; nautæ tépestatê quæ solet incidere
 eo ipso tépore quo Libyes hoc festû celebrâdû statuebât,
 huius nomine cuius métionem nuper feci nûcupare solét.
 Istud templum Vádali, regnante Onoricho, Christianis vi
 abstulerunt: indeq; Sacerdotibus cum ignominia expul-
 sis, de reliquo Arianis, vtpote ad eorum ius pertinens, red-
 diderunt. Ex quibus rebus cum Libyes magnam ægritudi-
 né & angorem animis caperét, fertur Cyprianû illis secun-
 dum quietem sæpe apparuisse: dixisseq; Christianos non
 debere ob eam causam in mœrore & solitudine esse. Se
 enim post aliquod temporis spatium eam iniuriam vindi-
 caturum, quæ prædictio temporibus Belissarij expleta fuit,
 nam idem Cyprianus martyr prædixerat, Chartaginê, post
 nonagesimumquintû annum, quo à Vádalis capta & exci-
 sa fuit, in potestatê Belissarij ducis exercitus Romani ven-
 turâ, & Vandalos omnino expugnatos fore, & opinionem
 Arianam ex finibus Libyæ prorsus relegatum iri, & Chri-
 stianos sua templa recuperaturos.

De manubijs qua ab Africa venerunt.

CAPVT XVII.

A Beodem porro auctore literis proditum est, Belissa-
 rium, postquam Constantinopolim, profligatis Van-
 dalis, reuertit, spolia & captiuos, circum urbem duxisse,
 ipsumq; Gelimerem Vandalorum ducem, triumpho ei
 decreto, per circum vndiq; vexisse, quæ omnia admiratione
 planè digna fuere. Inter quæ, spolia, monumenta erant
 admodum preciosa, Genzerichi nimirû: qui quidem pala-
 tium Romanum id temporis, sicut antè narraui, diripuerat,
 cum Eudoxia coniunx Valentiani Imperatoris Romano-
 rum versus occidentem habitantium, Maximini opera &
 virum amisit, & ob castimoniam contumelijs affecta, Gen-
 zerichum accersuit, cui pollicita est se urbem prodituram.
 Eo tempore igitur Genzerichus, Roma incêsa, Eudoxiam
 vnâ cum filiabus in Vandalorum regionem abduxit. Eo-
 dem tempore etiam vnâ cum alijs monumentis, eripuit ea,
 quæ Titus filius Vespasiani, Hierosolymis subactis,
 Romam deportauerat: id est, monumenta, quæ Salo-
 mon Deo quem eximiè colebat cōsecrauisset. Quæ Iusti-

N n 5 nus ad

EVAGR. HISTORIAE

nus ad honorem Christi, Dei nostri, illustrandum remisit Hierosolymam: in qua re certè pietatis in Deum, cui ante illa dedicata fuissent, sedulò uti par erat, officio perfunctus est. Eodem quoque tempore, memorat idem Procopius, Gelimerem humi proiectum in circo coram Iustiniani Imperatoris sella, in qua sedebat, res, quæ ibi gerebatur, spectaturus, suo & patrio sermone illud diuinum Salomonis prouerbium, vanitas vanitatum & omnia vanitas, recitasse.

Ecles, 1.

De Phœnicibus qui à Iosue filio Naue fugerunt, & Theodorico Gotto, & ijs qua illo regnante Roma vsque ad Iustiniani tempora contigerunt, & quòd Roma in potestatem Romanorum Vittige ab ea discedente denuò redacta est.

Capit XVIII.

ALiam item rem gestam narrat idem historicus, quæ ad suam ætatè literis minimè mandata fuit, valde tamen memorabilis, & omnem prope superans admirationem. Sic nanque scribit: Maurisios, gentem Libyæ, eiectione Palæstina, in Libyam demigrasse. Hos verò Gergesæos, Iebusæos, est reliquas gentes, quas sacra memorant eloquia à Iosue filio Naue expugnatas. Remque ita se habere, argumentum capit ex epigrammate, quod literis Phœnicū conscriptum ait se legisse: illud autem prope fontem esse, in quo loco duæ extant columnæ ex albo lapide fabricatæ, in quibus incisa sunt hæc verba: NOS SVMVS, QVI A FACIE IOSVE LATRONE, FILIO NAVE FUGERIMVS. Ad hunc modum igitur hæc res fuere consopitæ, cum Libya denuò Romanis pareret, & tributa quotannis, ut ante consueuerat, pensitaret. Fertur porò Iustinianum centum & quinquaginta ciuitates, quarum pars penitus deleta fuerunt, pars non paruas ruinas perpeffa, in integrum restituisse: & tam eximio splendore, tantis ornamentis, tam præclara ædium

ædium tum publicarum, tum priuatarum fabricatione, tam amplis mœnibus circumdatis, alijsque egregijs ædificijs, quibus tum vrbes exornari solent, tum sacrum numem coli, denique tam multis aquarum ductibus ad vsum partim, partim ad pulchritudinem accommodatis, quorum hi iam primum, cum ante non suppetere ciuitatibus, in eas deriuati, illi ad pristinum statum denuò redacti fuerunt, eas illustrasse, vr nihil fieri posset magnificentius. Iam verò, res, quæ in Italia gestæ erant, commemoraturus venio: quæ etiam ab eodem Procopio rhetore aliquousque sunt scriptis perspicuè proditæ. Simulatque Theodorichus, vt supra demonstratum est, Romam cepit, Odoacro Tyranno penitus profligato, & administratis ad tempus imperij Romani gubernaculis, finem viuendi fecit, Amalafuntha eius coniunx, reip. procurationem pro Astalarico filio, quem Theoderichus ab ea susceperat, capessit, & imperium sic gubernat, sicque eius prospicit rebus, vt ad virilem grauitatem quàm proximè videretur accedere. Hęc primum induxit Iustinianum, vt bellum contra Gothos suscipere magnopere cuperet, legatosque ad eum de insidijs sibi comparatis misit. Atque cum Astalarichus, dum adhuc valde tenera ætate esset, è vita abiisset, Theodatus cognatus Theodorichi imperio occidentis potitur. Qui, umul vt Belissarius à Iustiniano ad partes occidentales missus fuit, ideo cessit imperio, quòd & literis potius operam nauaret, & vsu belli gerendi minimè valeret: quo quidem tẽpore Vitiges, vir bellicosissimus, copijs Romanorum versus occidentem præfuit. Ex historia Procopij præterea intelligi potest Vittigem, Belissario in Italiam aduentante Roma decessisse: Belissarium autem cū exercitu suo Romam venisse: quem Romani, portis patefactis, libentissimè in urbem receperunt: quippe Siluerius Pontifex hoc perfecerat, miseratque ea de re Fidelium, curatorem Astalarichi ad Belissarium. Ciuitas igitur Belissario sine pugna tradita est, & Roma denuò Romanis subiecta, post annos sexaginta, quibus à Gothis occupata fuisset, nono die Apellæi, hoc est ad quint. Id Decembris, vndecimo anno imperij Iustiniani. Scribit item Procopius, quòd Gotthis iterum Romam ob-

*Amadas
muthans
aliàs
Atalari-
cus legie
Cusp.*

EVAGR. HISTORIAE

mam obsidentibus, Belissarius, quoniam Siluerium Pontificem suspectum habebat de prodicione, eum in Graciam relegauit, Vigiliumque constituit Pontificem.

Quòd Eruli qui dicuntur, Iustiniani temporibus Christi fide initiati sunt.

CAPVT XIX.

Eisdem temporibus, uti idem scribit Procopius, Erulos, qui tempore, quo Anastasius Romanum rexit imperium, Danubium traiecerunt, à Iustiniano benigne & humanitus tractatos, & magna pecuniæ vi ab eodem donatos, omnes ad vnum religionem Christianam receperunt, agrestemque vitæ consuetudinem, ad mansuetiorem ciuilioremque commutasse.

Quòd rursus Romam, sub Gottis cum fuisset, Belissarius iterum in libertatem asseruit.

CAPVT XX.

Narrat porrò idem author, Belissarium rediisse Constantinopolim, & Vittigem cum spolijs Roma secum deportatis eò deduxisse, Totilamque Romano potitum imperio, & urbem rursus in Gotthorum venisse potestatem: quinetiam Belissarium secundò in Italiam profectum, Romam recuperasse, eundemque, bello cum Medis suscepto, ab imperatore Constantinopolim iterum accersitum.

Quòd etiam Abasgi iisdem temporibus Christiana fidei mysterijs imbuti sunt.

Caput XXI.

Memorat præterea idem Scriptor Abasgos ad mitius humaniusque vitæ genus traductos, eisdem temporibus fidem Christianam receperunt: Iustinianumque Imperatorè, quendam ex Eunuchis aulicis, Abasgũ genere, nomine autem Euphratam ad eos misisse, qui vetaret, ne cuiquam in ea gente, quasi vi illata naturæ, testiculi exsecarentur. Nam qui cubiculis Imperatorum inseruiebant, quos vulgò vocant eunuchos, per sæpe ex ea gente sumi consueuerunt. Per idem tẽpus Iustinianus, templo Deiparæ apud Abas-

Abasgos ædificato, Sacerdotes illis designauit: à quibus Christianæ religionis dogmata accuratissimè didicerunt.

Quòd qui Tanaim incolunt, eodem tempore Christi fidem amplexati sunt, & de terræ quassationibus quæ per Græciam & Achaiam euenerunt.

Caput XXII.

EST porrò ab eodem historico scriptis mādatum, eos qui circiter Tanain habitāt (Tanain autem appellant indigenæ amnem illum, qui ex Meotide Palude in Pontum Euxinum influit) orasse Iustinianum, vti episcopum ad ipsos mitteret. Iustinianum autem diligenter, quod erat ab illis rogatum, perfecisse, libentissimoque animo ad eos misisse episcopum. Idem author docet, id quæ valde diserte, Gotthos, regnante Iustiniano, ex Mæotide in fines Romanorum excursions fecisse: ingentisque terræmotus accidisse in Græcia, Bœotiam quoque, Achaiam, & loca circa sinum Crissæum cōcussa, regiones infinitas vastatas, vrbes ad terram deturbatas, & hiatus multis in locis contigisse, qui in vnū denuò in aliquibus locis coiùere: in nonnullis locis, aperti mansere.

De Narfa Ductore exercitus, & eius erga Deum pietate.

Caput XXIII.

Scribit etiam Procopius expeditionem Narfis ducis à Iustiniauo in Italiam missi, & qua ratione Totilam deuicerit, & postea Tejan, & quemadmodum Roma iam quintò capta fuerit. Commemoratum est porrò ab his, qui vnà cum Narfe fuerunt, dum precibus & alijs pietatis officijs diuinum numen placaret, debitumque cultum ei tribueret, sanctam virginem Deiparam ei apparuisse, planeque tempus præscripsisse, quo bellum cū hostibus gereret: atque vt nō prius ad prelium committendum se accingeret, quam cœlitus signum acciperet. Multæ aliæ quoque res à Narfe valde memorabiles gestæ sunt. Nam Buselinum, & Syndaldum expugnauit, multaque loca ad Oceanum vsque, in suam redegit potestatem. Quæ res sunt quidem ab Agathio rhetore literis prodite, nōdū tamē ad nos peruenerūt.

Quòd

EUGAR. HISTORIAE

Quòd Cosroes propter secundas Iustiniani res inuidia
rabescens, contra Romanos exercitum eduxit,
ac plurimas ciuitates deleuit, inter quas
Antiochia magna vna fuit.

Caput XXIII.

Literis est etiam ab eodem Procopio traditum, Chosroem, vbi accepit res tum in Libya, tum in Italia tam prosperè successisse imperio Romano, graui inuidiae flamma exarsisse, Imperatoriq̃ue obiectasse, nonnulla ab eo contra fœdus ictum factitata, & pacem inter ipsos constitutam propterea diremptam esse. Iustinianum verò primum legatos misisse ad Chosroem, qui illi suaderent, ne pacem, quam sempiternam vocabant, rumpere, neve fœdera pacta violaret, sed si quid anceps videretur aut controuersum, amicè & beneuolè componeretur. Chosroem inuidia estu, qui in eius animo efferuescebat, furentem, nullam equam conditionem admisisse, sed magno exercitu collecto, fecisse in imperij Romani fines, decimo tertio anno regni Iustiniani, incursionem: Scribit præterea idem author Chosroem Surū urbem ad litora Euphratis sitam obsidione expugnatam diruisse: qui alia cum illis pacisci videbatur, alia verò, eaq̃ue scelestissima in eos admittebat. Quippe nihil, quod paciscebatur, seruauit: atque dolo potius, quàm armis vrbe illa potitus est. Eundem item Berceam incendisse, deinde impetum fecisse in Antiochiam, cum iam Ephraimius illius episcopatum gessit: qui quidem urbem propterea reliquit, quòd nemo ex speculatoribus quos emiserat ad ipsum reuertit. Cuius prouisione Ecclesiam, & omnia ad eam spectantia seruata dicuntur. Nam eam sacris monumentis vndique ornauit, vti eo pacto ab hostium violentia redimeret. Quin est apud eundem scriptorem acri quodam orationis genere ad animos legentium commouendos commemoratum, qua ratione idem Chosroas Antiochiam ceperit, & quod omnia in ea ferro & igne vastarit, & quo modo deinde venerit Seleuciam, & Daphnem eius suburbium, & postea Apameam, cuius Ecclesia administravit Thomas: vir non doctrina modò, Sed rectè factis etiam

etiam facile præstantissimus. Qui fortè vnà cum Chosroe certamen equorum in circo spectare (licet hoc ecclesiæ canon vetaret) neutiquam recusauit: quod propterea ab eo factum est, uti omnibus modis Chosrois furorem molliret mitigaretque. Quem percunctanti Chosroi, vellet ne eum in sua videre ciuitate, respondisse ferunt verè & ex aîo, nolle libèter eum ibi videre. Quod ei⁹ dictum Chosroë admiratum esse, hoîemque; veritatis causa, uti merebatur, admodum amplexatum.

De miraculo quod Apameæ, honorabilis vniuersi, crucis ligni virtute editum est.

Caput XXV.

Sed quoniam in hunc sermonem nostra delapsa est historia, miraculum, quod Apameæ factum fuit, quodque huic nostro operi est valde accommodatum, cômemorabo. Ut primum Apameenses intellexêre Antiochiâ igne incensam, Thomam, quem dixi, rogabant, ut salutare vitaleque lignum crucis, licet consuetudo id minimè pati videretur, in medium proferret, inque; omniû oculis statueret, quò iam cum supremum vitæ diè viderentur obituri, illud contemplantur, amplexarenturque; , utpote in quo sola hominû salus posita esset: atque; adeò ad alteram vitam iam profecturi, crucem venerandam haberet pro viatico, quæ posset eos ad meliorem locum incolumes peruehere. Itaque; Thomas facit, quod rogatum est, certisque; diebus ad eam rem præstitutis, vitale crucis lignum profert, uti omnes vicini ibi in unum conuenire possent, & salutis inde promanantis participes fierent. Eo etiam parentes mei vnà cum alijs commearunt, meque; id temporis ad scholam euntem secum duxerunt. Postquam verò data nobis fuit potestas honoratam crucem adorandi amplexandique; , Thomas sublati manibus, lignum crucis, quo verus peccati maledictio deleta fuit, totum sanctuarium circumiens (uti in statibus adorationis diebus fieri solebat) omnibus ostendit. Ac Thomam de loco in locum progredientem ingens flamma ignis splendescens, non ardentis sequebatur, adeò ut totus locus, in quo consistens venerandam crucem populo ostendebat, cõflagrare videretur. Atque; hoc factum est non semel, aut iterum, sed sæpius, cum Thomas omnem illum locum circuitet, & populus congregatus eum, ut illud fieret, rogaret. Quæ res salutem,

Salutem, quæ postea Apameensibus contigit, præsignificavit. Ob quam causam imago in testitudine sanctuarij statuta fuit, quæ inscriptione in basi incisa hoc miraculum illis, qui eiusdem ignari erant, monstravit, eaq; ipsa imago ad irruptionem ab A Dearmano & Persis in ea loca factam servata fuit, ac tum vnà cum sancta Dei Ecclesia quæ ibi fuit, & cum tota vrbe combusta: Atque hæ res huc quidem habuere exitum: Chosroes autè in ea incursione, fœderibus violatis, alia præterea, (quoniam ita tum animo suo visum est) admisit scelera leuitati & inconstantia morum suorum admodum consentanea, non tamen viro rationis participi, nedum Imperatori fœderis ratione habenti convenientia.

De Cosrois contra Edessam expeditione.

Caput XXVI.

IDEM porrò Procopius literis mandauit, ea quæ sunt de Edessa & Abgaro à veteribus commemorata, & quemadmodum Christus ad Abgarum scripserit epistolam: deinde quo pacto Chosroes altera facta incursione, Edessam obsidere constituerit, ratus ea se falsa esse conuicturum, quæ de ea ciuitate omnium fidelium ore ac sermone celebrantur, nempe Edessam nūquam ab hostibus subiugatam fore. Quæ res in epistola à Christo Deo nostro ad Abgarum scripta non ponitur illa quidem, (vti studiosi ex historia Eusebij cognomèto Pamphili, apud quæ hæc epistola ad verbum citata est, intelligere possunt) sed tamen eum exitum consecuta esse à fidelibus non decantatur solum, sed etiam creditur, ratusque eius euentus prædictionem illam veram esse confirmat. Nam postquam Chosroes urbem inuadere aggressus est, quanquam multos in eam impetus fecit, & aggerem adeo ingentem struxerat, vt moenia ciuitatis facile transgredi posset, aliasque complures machinas apparauit, re tamen infecta inde decessit. Sed quemadmodum res gesta sit, exponam. Chosroes primum militibus suis imperat, vti magnam struem lignorum, qualiacunque illa essent, ad urbem obsidendam in vnum congerant. Quibus dicto ferè citius in vnum
coacer-

coaceruatis, inque orbem ductis aggerem in meditum in-
ijcit, eumque versus urbis murum rectâ dirigit: atq; extruit
pederentim, ligno & alia materiei congerie imposita. Tum
ita tollit in sublime, & eius altitudine ita mœnia superat,
vt tela in eos, qui in muro pro urbis defensione capita sua
periculo obijciebant, percommodè iacere possint. Vbi
qui obsessi erant, vident aggerem instar montis urbi appro-
pinquare, & verisimile esse hostes in eam pedibus ingressu-
ros, primo mane è regione aggeris fossam struere moliuntur,
inque eam ignem iniicere, ad eum plane finem, vti eius flâ-
ma ligna aggeris absorpta, ipsum aggerem solo æquarent.
Qua quidem machina confecta, rogoque accenso, neu-
tiquam successit, quod intenderant, propterea, quod ignis
erumpere, aëremque ad se admittere non poterat, quo stru-
em lignorum occuparet. Ad extremum igitur cum despe-
ratione debilitati ferè succumberent, sanctissimam imagi-
nem diuinitus fabricatam, quam non hominum manus ef-
finxerant, sed Christus Deus Abgaro, quando quidem eum
videre cupiebat, miserat, proferunt: eamque in fossam,
quam contruxerant, importatam aqua conspergunt: ex qua
non parum in rogam ac struem lignorum immittunt, atque
diuina potentia fidei illorum, qui istud moliebantur, subsi-
dio veniente, quod ab illis ante fieri neuitiquâ poterat, iam
facile confectum fuit. Nam extemplo ligna inferiora con-
cepere flammam, & dicto citius in carbonēs redacta, ad li-
gna superiora, igne omnia vndique depascente eam trans-
misere. Vbi verò qui obsidione premebantur, vident fu-
mum in sublime erumpere, istam machinam ad hostes ludi-
ficandos excogitant. Paruas educunt lagenas, easque sulfu-
re, stupa, & alia id genus materie ad flammam concipien-
dam apta farciunt: deinde conijciunt in aggerem. Quæ fu-
mum, igne ipsa iaciendi vi & impetu accenso, ex se emit-
tunt, quo quidem fumus erumpens ex aggere adeò penitus
obscuratus fuit, vt omnes, qui machinæ ignari erant, existu-
marent fumum illum non aliundè, quam ab ipsis lagenis
effusum esse. At verò triduo post, flammulæ ignis, è terra
erumpentes visæ sunt: ac tum quidem Persæ, qui in ag-
gere pugnabant, intellexere, in quod discrimen deueni-
sent. Verùm Chosroes, quasi diuinę virtuti ac potentia re-
luctatu-

luctaturus, aquæ ductus, qui extra urbem erant, ad rogam deriuat, eumque ita restinguere conatur. At rogas aquam, velut oleum, sulphur, aut aliud quippiam eorum, quæ facile incendi solent, excipiens, magis magisque exarsit: usque adeo uti totum aggerem vastaret, inque cineres profus redigeret. Postremo igitur Chosroes de spe penitus deturbatus, cum reuera intelligeret se turpem admodum dedecoris notam propterea subiisse, quod in animum induxerat se deum, quem nos colimus, omnino superaturum, domum cum ignominia reuertit.

*De miraculo quod Sergiopoli visum est.
Caput XXVII.*

ALiam præterea rem alio tempore à Chosroe Sergiopolis gestam hoc loco commemorabimus: quippe quæ & explicari oratione, & sempiternæ memoriæ reuera commendari debeat. Hanc urbem quoque Chosroes inuadere, eamque obsidione expugnare parat. Ac simul ut mœnia aggreditur, fit utrinque sermo & colloquium de seruanda ciuitate, conuenitque inter eos, uti sacris thesauris ac monumentis, inter quæ crux à Iustiniano & Theodoro missa, fuit, urbs redimeretur. Vbi ista fuere ad Chosroem apportata, percunctatur à sacerdote & Persis, qui cum eo ad eam rem missi erant, eoque alia superessent. Cui quidam eorum, qui verum dicere minime consueuerat, respondet, alia etiam adhuc monumenta restare à paucis quibusdam ciuibus occultata. Relinquebatur autem ab his, qui thesauros & monumenta attulerunt, auri argentiue profus nihil, sed alterius cuiusdam materiæ multo præstabilioris, quæ Deo omnino dicata fuit: sanctiss. dico reliquias Sergij inuicti, Christi martyris, quæ in capsâ erant oblonga argentoque obducta repositæ. Itaque postquam Chosroes his verbis persuasus, totum exercitum ad urbem excidendam dimiserat, de repente in ipsis mœnibus magna hominum multitudo clypeis munita visa est ciuitatem propugnare. Quam qui erant missi à Chosroe, conspicati reuerterunt, ac tum multitudinē, tum armaturam admirati, ad Chosroem rem referunt. Vbi autem rursus certior factus est pau-

est pau-

est paucos admodum in vrbe remanere eosque, vel ætate exacta esse, vel tenera & immatura (quippe omnes, qui firma fuere ætate & robusta, è medio sublatis erant) pro certo nouit illud miraculum à sancto martyre editum: & propterea metu perculsus, admiratusque Christianorum fidem, domum reuertitur: quem ferunt sub extremum ætatis tempus, diuino regenerationis lauacro tinctum fuisse.

De pestilente morbo. Caput XXVIII.

IAM venio narraturus historiam nunquam antea memoriae proditam de morbo, qui quinquaginta duos annos inter homines grassatus est, & ita inualuit, vt vniuersum orbem terrarum depasceretur. Nam biennio post Antiochiam à Persis captam, pestifer morbus in eam inualisse dicitur, in nonnullis rebus ei, qui à Thucidide describitur persimilis, in alijs quibusdam, ab eo multum discrepat: initium cœpit in Aethiopia, sicut & ille, qui à Thucydide commemoratur, orbemque terrarum vniuersum, deinceps peragravit: neque quisquam mortalium fuit, qui eius effugerit contagionem. Ac nonnullas vrbes vsque eo opprimebat, quoad eas omnibus suis habitatoribus orbasset: cū alijs autem, quas fortè occupauit, lenius egit & mitius. Neque certo definitoque tempore grassari cœpit, neque rursus cum grassaretur, simili ratione & modo desijt: quippe nonnulla loca ineunte hyeme, alia sub finem veris, media æstate quadam, alia autumnoprogressiente occupauit: & quibusdam in locis cum partem vrbis attigisset, reliquas deseruit. Ac non raro licebat videre in ciuitate morbo illo laborante, quasdam familias prorsus extinctas: interdum verò vna & altera familia interempta, reliquam urbem integram incolumenque mansisse. Quinetiam familiarum, quæ integræ manserunt, sicut accurata obseruatione comperimus, sequenti anno solæ morbo vexabantur. Atque quod est omnium maximè mirandum, si qui fortè vrbes infectas incolentes ad alia loca, quæ morbus minime inuaserat, demigrarent, illi soli morbo opprimebantur, licet ex ciuitatibus infectis ad alias integras se, quò vitæ consulerent, transtulissent. Atque hæc quidem calamitas

ratis circularum conuersionibus, quos *ἑπιπεμῆσας* vo-
 cant, saepe tum in vrbes, tum in alia loca peruasit: sed tamen
 maxima omnium pernicies secundo anno circuli, qui spa-
 tium quindecim annorum complectitur, in homines perla-
 pta est: adeo vt me, qui ista literis prodo (placet enim ea e-
 tiam historię attexere, vt res, quarum alię alijs appositę
 conueniunt, coniungam) me inquam dum scholas adhuc
 frequentarem, in initio huius contagionis abscessus illi,
 qui in inguine nasci solent, occuparent. Accidit quoque,
 vt morbo isto varijs grassante modis, tum complures ex li-
 beris meis, tum coniugem, tum permultos cognatos partim
 in vrbe, partim in agris degentes amitterem, prout circuli
ἑπιπεμῆσεων calamitates istas mihi distribuerant. Cum au-
 tem ista scriberem, quinquagesimo octauo anno scilicet æ-
 tatis, non biennio antè, morbus iste quater Antiochiã occu-
 pauerat: ac cū iã quart^o ad initio circulus dilapsus esset, præ-
 ter liberos, quos supra posui, filiã præterea & nepotè perdi-
 di. Morbus verò iste, ex varijs morborum generibus com-
 positus fuit. Nam in nonnullis hominibus à capite pri-
 mum exorsus, oculos cruentos, vultumque tumidum red-
 didit: deinde in guttur delapsus est, & quemcunque occu-
 parit, è medio sustulit. Alijs fluxus alui contigit: quibusdã
 abscessus in inguine exorti, indeq; febres in primis ardētes,
 adeo vt biduo, ad summum triduo mortem obirent, perin-
 de tum animo, tum corpore affecti, atque illi, quibus nihil
 mali accidisset. Alij de mentis statu deturbati, vitam edide-
 re: quinetiam carbunculi è carne erumpentes multos extin-
 xere. Euenit etiam interdum vt qui semel atque iterum hoc
 morbo correpti, euasissent, rursus eodem oppessi, interirēt.
 Quod autem ad rationem morbi contrahendi attinet, ea sa-
 nè tam varia fuit, vt nulla possit oratione explicari. Nam
 alij solum vnà versando, pariterq; vitam degendo fuere in-
 fecti. Alij tangendo duntaxat, & in eandem domum ingre-
 diendo: alij in foro: non pauci, qui ex vrbebus cōtagione in-
 fectis fugientes, integri manebant, sanis & valentibus mor-
 bum impertierunt. Alij qui cum ægrotantibus versabantur,
 & non modo ægros, sed etiam mortuos attingebant, nõ om-
 nino in morbum inciderunt. Alij, quibus tametsi propter li-
 bero-

σουσων
 ves.

berorum, aut necessariorum iteritum, in optatis fuit, morte occumbere, & maximè ob hanc causam se aegrotantibus admiscuere, tamen perinde ac si morbus eorum aduersaretur voluntati, neuiquam eo occupati sunt. Morbus autem, ut ante à me dictum est, totum orbem terrarum iam ad spatium quinquaginta duorum annorum depastus est, omnesque morbos, qui vnquam extitissent, longè superauit. Philostratus autem demiratur pestem quæ sua ætate vixit, ad quindecim annos continuatam esse. Verùm quæ futura sunt hominibus incerta sunt & incognita, eoque voluntur, quo Deo, qui & causas rerum, & quorsum tendant, cognoscit, visum est. At iam eo redeamus, vnde deflexit oratio, & cæteras res gestas Iustiniani deinceps persequamur.

De inexplebili Iustiniani pecuniæ cupiditate.

Caput XXIX.

IN Iustiniano verò tam inexplebilis fuit pecuniæ cupiditas, & tam turpis atque adeo absurda rerum alienarum appetitio, ut omnia subiectorum bona his, qui magistratus administrabant, qui tributa colligebant, qui nulla de causa insidias hominibus struere volebant, ob auri amorem vendiderit. Complures, imò verò innumerabiles, qui multa bona possidebant, causa falsa commentitiaque conficta, omnibus fortunis muçtauit. Quòd si quæ meretrix oculis cupiditatis ad alicuius bona adijciens, consuetudinem se vllam cum eo vel coniunctionem habuisse simularet, statim omnia iura ac leges, modò Iustinianum turpis lucri socium constitueret, eius causa euersæ iacuerunt, facultatesque omnes illius, qui falso in crimè adductus erat, fuerunt in eius domum translatae. Erat porro tam largus in pecunia eroganda, uti multa sancta & magnifica templa in multis locis extrueret, aliaque sacra ædificia, quibus tum viri, tum mulieres & ætate tenera, & exacta, tum, qui varijs morbis vexabantur, sedulo accurarentur, ædificaret, magnamque seorsum colligeret à suis pecuniarum vim, vnde ista perficerentur: alia denique infinita exequeretur opera, quæ sane pia Deoque accepta essent, si modò vel ille, vel alij, qui talia moluntur,

Philostratus diu ante hunc morbum vixit, & ei propterea fuit incognitus. Idcirco magis miratur pestem illam sui temporis, quod si hunc morbum vidisset, non fuisset eam pestem tanto opere miratus. Sed quæ futura sunt, cuique incognita sunt.

EVAGR. HISTORIAE

de suis ipsorum bonis efficienda curarent, suæque vitæ actiones vacuas à sceleris labe, tanquam hostiam deo offerrent.

De sancta Sophia sanctorumq; Apostolorum templo eminentissimo.

Caput XXX.

Idem Iustinianus Constantinopoli cum alias multas sacras ædes pulcherrimo artificio elaboratas deo & sanctis erexit, tum insigne illud & præ cæteris eximium ædificium, amplissimum dico, Sophiæ templum, extruxit, quod quidè tale fuit, quale non aliquando visum fuisset, quodq; ornatu & splendore adeo excelluit, uti nulla dicèdi vi facile explanari posset. At ipse tamen illud pro virili describere conabor, Testudo sanctuarij quatuor fornicibus in sublime erecta: & ad tantâ sublata altitudinè, ut ad eius hæmisphærij fastigium acies eorum, qui infra ad basin consistentes, oculos sursum tollebant, egrè penetrare posset: & qui supra stabant, etiam si valde essent animosi, despiciere neutiquam auderent, oculosve ad basin deijcere. Fornices à solo usq; ad tectum (vsque eo namque eriguntur) penitus vacant. In dextro templi latere, sunt homini ingredienti ad lævam columnæ ordine locatæ, quæ ex lapide Thessalico confectæ sunt, sunt etiã alta tabulata alijs colūnis similibus suffulta, in quibus, si qui volunt, mysteria peracta videre possunt. In illis quoque imperatrix, diebus festis, dum sacrosanctæ mysteriorum celebrationi interesset, assidere solet. Quæ quidem partim versus orientem solem, partim occidentem versus sic diriguntur, ut minimè impedimèto sint, quò minus amplitudo talis operis spectari queat. Porro autem porticus eorundem tabulatorum, quæ infra columnis parvisque fornicibus operis extremitates ambiunt. Verum quo magis admirabilis adificij fabrica velut ante oculos cuiusque versetur, visum est hoc loco intexere quot pedes eius longitudo cõtineat, quot latitudo, quot altitudo: & de fornicibus eodem modo, quot pedes vacuus eorum complectatur ambitus, quot denique eorum altitudo. Sic igitur se habent.

bent. Longitudo à porta, quæ è regione sacræ conchæ, in qua incruentum offertur sacrificium sita est ad ipsam concham vsq; pedes continet CLXXX. Latitudo à parte septentrionali ad borealem, pedes CXV. Altitudo ab ipso puncto in vertice hæmisphærij ad solum vsque, pedes CLXXX. Latitudo autem cuiusq; fornicis pedes habet LXVI. Longitudo totius templi ab oriente ad occidentem, pedes CCLX. Latitudo verò τοῦ ἐμφώτου illius pedes continet LXXV. Sunt præterea versus solis occasum aliæ duæ porticus valde eximiæ, & atria vndique sub dio posita. Ab eodem porro Iustiniano ædificatum est templum sanctorum Apostolorum, quod omnium facile primas fert: in quo imperatores & sacerdotes sepeliri solent. Verum de ijs rebus ista hæctenus.

*De amentia potius quàm amicicia Iustiniani
immodicè fauentis Venerorū factioni.*

Caput XXXI.

DE alio item Iustiniani factio mihi dicendum est, quod quidem siue ex naturæ vitio, siue ex formidine & timore ortum sit, non habeo dicere, eius tamen generis fuit vt omnem belluinam immanitatem longe superaret, duxit autè initium ab ea seditione populari, quæ Nica, hoc est vince, vocant. Placuit Iustiniano ita vehemèter in alteram factionem eorum, qui Prasini dicuntur, animo propendere, vt impunè possent ipsa meridie, in media ciuitate aduersarios trucidare, & non modò non pœnas metuerent, verum etiam dignarentur honoribus, adeo vt inde multi homicidæ existerent. Licebat autem illis in ædes alienas irrumpere, thesauros diripere in illis reconditos, hominibus suam ipsorum salutem ac vitam diuendere. Et si qui magistratus illos cohibere moliretur, suo ipsius capiti creauit periculum. Vnde certe vir quidam, qui gessit in oriente magistratum, quoniam nonnullos eorum, qui rebus nouis studebāt, neruis coercere voluit, quo modestiores efficerentur, per mediam urbem circumductus fuit, neruisque grauitæ cæsus. Callinicus porro præfectus Ciliciæ, cum duo Cilices, Paulus & Faustinus, homicida vtrorque,

*vid. Chi.
Eras. in
neruum
ducere.*

in eum impetum facerent, occidereque in animo haberent, quoniam poena ex legibus constituta eos multavit, in crucem actus est, hocque supplicio pro recta conscientia & legum observatione affectus. Inde factum est, ut qui alterius erant factionis, cum à domicilijs suis fugissent, & à nemine usquam exciperentur hospitio, sed velut scelera ubique exagitarentur, tendere insidias viatoribus, complere, caedes facere coeperunt, usque eo utri omnia loca nece immatura, direptione, & reliquis id genus maleficijs redundarent. Interdum animo in contrariam sententiam mutato, eius generis homines interfecit, legumque permisit potestati etiam eos, quos antè passus fuisset more Barbarorum in ciuitatibus impia scelera consciscere. Sed ad ista sigillatim persequenda, mihi nec tempus suppetit, nec facultas dicendi. Atque ea, quæ diximus, satis esse poterunt ad coniecturam de reliquis eius facinoribus faciendam.

De Barsanuphio monacho Cap. XXXII.

Vixere per idem tempus viri plane diuini, qui multis in locis magna edebant miracula, & quorum gloria ubique peruagata fuit. Ex quorum numero erat Barsanuphios, genere Aegyptius. Ille vixit in monasterio prope urbem Gazam, & in carne vitam carni aduersariam dedit, adeo ut multa memorabilia ederet miracula. Creditur porro eum in aedícula quadam conclusum ætatem egisse, atque à tempore, quo in eam ingressus est, ad spatium quin quaginta annorum & amplius neq; à quoquam visum esse, neque quicquam alimenti vel aliarum rerum in terra cepisse. Quibus rebus cum Eustochius episcopus Hierosolymorum, minime fidem adhiberet, cumque aedículam, in qua vir ille diuinitus conclusus fuit, perfodere constituisset, parum aberat, quin ignis ex ea erumpens omnes, qui cum eo illuc venerant, combulsisset.

*De Symeone monacho, qui propter Christum semorionem esse simulauit.
Caput XXXIII.*

Fuit Eme-

FVit Emesæ vir quidam nomine Symeones: qui omni inanis gloriæ cupiditate abiecta, quanquam sapientia cuiusque generis, & diuina gratia refertus fuit, tamen his, qui eum minime ignorabant, delirare visus est. Iste maxima ex parte remotus ab aliorum conspectu, vitâ trās-egit, nec cuiquam omnino concessit potestatem cognoscē di, quando, aut quo modo Deum precaretur, neque quo tempore solus apud se vel abstineret cibarijs, vel eadem capesseret. Interdum verò cum in publica platea, aut in foro versaretur, visus est à pristina viuendi consuetudine deflexisse, imò verò etiam nihil omnino vel prudentiæ habere, vel ingenij: quinetiam tabernam aliquando ingressus, esculentis, cum esuriret, & cibus quibuslibet vesceretur. Quod si quispiam inflexo capite eum salutabat, ira accensus, è loco celeriter excessit, veritus ne sua virtus à vulgo deprehenderetur. Atque ad hunc modum Symeones, dum esset in foro, se gerere consuevit. Erant tamen nonnulli, quibus sine vlla simulatione se familiarem reddidit. Ex quorum numero vnus forte habuit ancillam, quæ stuprata à quodam & grauida facta, cum ab hero heraq; aperte dicere cogeretur, quis hoc fecisset facinus, respondet Symeonem clam cum ea concubuisse: & ab eo concepisse, velleque non iurare modò rem planè ita se habere, verùm etiam si opus esset, perspicue probare. Quod cum Symeones accepisset, ita esse assensus est, seque carnem gestare, rem sane quàm lubricam. Vbi verò facinus in omnium ore esse ccepit, & Symeones propterea non exiguā, vt videbatur, subierat notam infamiæ, se tum ab hominum oculis subduxit, tum erubescere simulauit. Postquam igitur dies pariendi aduentauit, eaque de more in lecto sedit, labor pariendi tam asperum, tam ingentem, tam denique intolerabilem dolorem ciebat, vt hominem illam in extremum vitæ periculum deduceret: & tamen partus minime processit. Itaque cum Symeonem, qui eò dedita opera venit, orarent, vt preces pro illa ad Deum funderet, dixit palam mulierem non prius parituram, quàm verè fateretur, quis infantem, quem gestat in vtero, procreasset. Quod cum fecisset, & verum ostendisset infantis patrem, extemplo infans velut veritate obstetricis munus exequente, ex vtero

EVAGR. HISTORIAE

exiit. Idem Symeones à quibusdam visus est aliquando in domum meretricis intrare: qui ostio occluso, solus cum sola diu commoratus est. Deinde ostio reserato, abiit: atque undique circūspiciens, ecquīs eum videret, auxit magnopere suspicionem, adeò ut qui illum vidissent, meretricem ad se accerferent, ab eaque sciscitarentur, quid sibi vellet Symeonis ad eam introitus, tantique temporis mora, Iurat illa se inopia rerum necessariorum, triduò ante illum diem nihil gustasse præter aquam solam: Symeonem autem opsonia, & cibos, & vasculum quoddam vini ad ipsam secum apportasse, & occluso ostio apposuisse mensam, iussisse, ut cœnaret, seque illis saturaret epulis, quippe quæ abstinentia à cibo satis pressa afflictataque fuisset. Quæ cum illis narrasset, reliquias cibariorum, quæ attulerat Symeones, profert. Porro autem idem ipse Symeones, cum terræmotus, qui Phœniciam maritimam conquassavit, appropinquaret (quo quidem tempore Berytus, Biblum, & Tripolis gravissimas patiebantur ruinas) flagello manu sublato, columnarum, quæ erant in foro, complures cædebat, sic viceratus: consistite firmè, breui nanque estis salaturi. Itaque quoniam nihil ab eo temerè fieri solebat, illi, qui huic rei gestæ intererant, accurate animo notarunt, quas columnas sine verberibus præterisset: quæ certè non multò post terræ motus violentia concussæ corruerunt. Multæ aliæ res ab eo præterea gestæ fuere, quæ opere separato egere videntur.

*De Thoma monacho, qui eodem modo fatu-
ritatem fingebat.*

Caput XXXIIII.

PER id temporis Thomas quoque vitam austeram in Cœlesyria coluit, qui Antiochiâ profectus est, ut subdium, quod inde quotannis monasterio suo suppeditari solebat, acciperet. Ab ea quidem Ecclesia presbyter fuerat ordinatus. Hunc Anastasius, qui illam procurabat Ecclesiam, quoniam non rarò multum ei facebat molestiæ, in maxilla cædit. Quam rem illis, qui aderant, agrè ferentibus, dixit neque se ab Anastasio postea accepturum, neque Anastasium daturum. Quæ utraque ita acciderunt. Nam
Anasta-

Anastafius post vnum diem mortem oppetijt: Thomas autem in hospitio infirmorum, quod fuit in Daphne Suburbio, dum abiret Antiochia domum, ad vitam immortalem migravit: cuius corpus conditum est in sepulchro, quod aduenis paratū fuit. Vbi verò vno & altero corpore in eodem sepulchro reposito, eius corpus, Deo post mortem illius maximum edente miraculum, illis superiectum fuit (nam ea corpora inde amota longèque depulsa fuere) homines sanctum illum admirati, rem significant Ephræmio. Itaque sanctissimum eius corpus cum solemnī celebritate ac pompa transportatur Antiochiam, ibique in cœmiterio sepelitur: cuius virtute pestis, quæ illic tum grassabatur, sedata est. Ad cuius honorem, Antiocheni diem festū quotannis ad nostram vsque ætatem agere non desierunt. Verum ad institutam historiã deinceps sermonē transferamus.

De Mena Patriarcha, & miraculo quod ea tempestate in Hebræi puero factum est.

Capitulum XX XV.

ANthimo ex sedē Constantinopolitana vti supra dixi, eiecto, Epiphanius eū capessit episcopatū, Epiphaniō mortuo, successit Menas: cuius temporibus miraculum editum fuit planè memorabile. Vetus fuit consuetudo Constantinopoli, vt si quando multæ admodum particulæ puri & immaculati corporis Christi Dei nostri superessent, pueri imbuberes, qui scholas frequentabant, accerferentur, easque manducarent. Quod cum factum fuit, filius cuiusdam hominis, Hebræi quidem opinione, arte autem vitrarij, vnâ cum pueris versatus est: qui quidē parentibus percunctantibus ab eo causam moræ, respondit, vti res se habuit, seq; cum alijs pueris pariter comedisse. Hebræus bile, furore, & iracundia inflammatus, in clibanum ardentem, in quo vitrum formare solebat, puerū conijcit. Postquā verò mater puerū quæritans, reperire non potuit, passim per totam urbē ibat, Deum cū gemitu obtestans, & flebilibus lamentis se dedens. Triduo aut̄ post, ad ostiū officinæ viri sui cōsistens, luctu miserabiliter diuexata, noīe puerū cōpellat. Puer, matris vocē, vt agnouit è clibano respōsum dat. Mater, effractis foribus, intrò irrūpit: videt puerū in medijs carbo-

carbo-

EVAGR. HISTORIAE

carbonibus cādentibus consistentem, illæsum ab ignis incendio. Qui cum rogaretur, quo pacto illæsus manserit, mulier, inquit, veste amicta purpurea, crebrò ad me venit, porrexit aquam, qua carbonum flammæ corpus ambientes extinguerem: cibum denique dedit, quoties esuriebam. Quare ad Iustinianum perlata, puerum cum matre lauacro regenerationis tingendos decernit: patrem autem pueri, qui recusavit in numerum Christianorum ascribi, in Sycis cruci suffigendum curavit. Atque ista quidem hoc modo.

Qui magnarum urbium id temporis fuerint episcopi. Cap. XXXVI.

Post Menam, Euty chius ad sedem episcopatus Constantinopolitani ascendit: sedem autē Hierosolymorū obtinet post martyriū Salustius. Cui successit Helias, Hunc Petrus, Petrum autem Macarius secutus est, imperatore nondū ei suffragante. Qui postea sede sua pulsus fuit. Nā ferebatur eum dogmata Origenis tutatum. Cui in eo episcopatu successit Eustochius. Theodosio porrò, vt supra demonstratum est, exturbato, Zoilus, episcopus declaratus fuit Alexandria. Quo mortuo, Apolinarius sedem illam capessit.

De sancto vniuersali q³ concilio quinto, & quā ob rem institutum fuerit. Cap. XXXVII.

Post Euphramiū, sedes Antiochena Dominico cōcredata fuit. Iam verò cum Vigilus antiquæ Romæ, & Menas nouæ primum, deinde Euty chius, Alexandriae autē Apolinarius, & Dominus Antiochiæ episcopatū gefsit, Iustinianus quintum concilium conuocauit, tali causa adductus. Eustochius, vbi illi, qui dogmata Origenis tuebantur, cum in alijs locis, tum maxime in noua laura (sic enim vocabatur) inualescerent, omnem curam ac studium suum eò contulit, vt eos expelleret. Qui ad nouam profectus lauram, omnes inde eiecit, & tanquam communem perniciem omnium longè fugauit. Illi in varia loca dispersi, multos in suam pellexerunt opinionem. Quorum patrociniū suscepit Theodorus cognomine Afsidas, episcopus Cæsareæ, urbis gentis Cappadocum primariæ,

primariæ, qui cum Iustiniano assiduè versabatur, eique fi-
 delis fuit & in primis necessarius. Cû igitur iste animos no-
 bilium palatium incolentiû incendisset contra Eustochiû,
 remque omni impietate ac scelere plenam affirmaret: Eusto-
 chius mittit Constantinopolim Rufum, qui monasterio
 Theodosij præfuit, & Cononé abbaté Sabæ: qui duo cû ob
 virtutis suæ præstantiam, tum ob amplitudinem monasterio-
 rum, quibus præerant, facile primas inter monachos solitu-
 dinem incolentes obtinuerunt. Eos comitati sunt etiam alij
 illis dignitate non multò inferiores. Hi potissimum de
 Origenis dogmatis, de Euagrio & Didymo disceptatio-
 nem instituerunt. Theodorus autem episcopus Cæsareæ
 Cappadociæ, istos ab ea disceptatione ad aliam traducere
 cupiens, causam Theodori episcopi Mopsuestiæ, & Theo-
 doris, & Ibæ introducit, idque non sine Dei clementissi-
 mi prouidentia, qui omnes illas res tam præclare administra-
 uit, ad eum sane finem, vti omnis profana & impia doctrina
 vtrinque reijceretur. Primò igitur quæstione proposita, sit
 ne mortuis anathema denunciandum an non, Eutyechius,
 qui tum aderat, vir in sacris literis exquisitè eruditus, non
 tamen in numero illustrium (quippe iam tum munere fun-
 ctus est pro episcopo Amasiæ respondendi) viuente adhuc
 Menas, cum eos qui in vnum coacti erant non solum non
 sapere, sed desipere potius, animaduerteteret, aperte quæstio-
 nem illam nulla egere deliberatione dixit. Nam Iosiam re-
 gem non modò sacerdotes, qui dæmones colebant, qui-
 busque vita adhuc suppetebat, trucidauit, sed eorum etiam
 sepulchra, qui iam pridem mortem obierant, effodi cura-
 uit. Hæc ab Eutychio, dicta accommodate omnibus vi-
 debantur. Quæ cum Iustinianus intellexisset, Eutyechium
 statim vt mortuus fuit Menas, ad sedem episcopatus Con-
 stantinopolitani extulit. Vigilius autem per literas con-
 sensit concilio, non tamen interessè voluit. Cum verò Iu-
 stinianus à cōcilio iam coacto sciscitaretur, quid de Theo-
 doro, quid de his, quæ Theodoritus contra Cyrillum &
 duodecim illius de fide capita differuisset, quid deniq; de epi-
 stola Ibæ ad Marin Persam scripta ipsis videretur, vbi mul-
 tæ sententiæ Theodori & Theodoriti perlectæ erant, per-
 spicueque demonstratum iam pridem Theodorum con-
 dem-

dem-

EVAGR. HISTORIAE

demnatum fuisse, & eius nomen ex sacris tabulis deletam, & hæreticos post mortem etiam condemnari oportere, nõ Theodoro solum, verum etiam verbis Theodoriti contra duodecim capita Cyrilli & sanam veramque fidem habitis, & epistolæ Ibæ ad Marin Persam scriptæ omnibus, vt dicitur, suffragijs anathema denuntiarent, hæcque proferrent verba. Quoniam à magno Deo & Seruatore nostro Iesu Christo, vt est in Euangelij parabola, dictum est, & cæt. Et paulò post, Condemnamus & anathemati addicimus, non solum alios omnes hæreticos, qui sunt à quatuor sanctis prædictis concilijs, & à sancta catholica ecclesia condemnati, verum etiam Theodorum episcopum, Mopsuestiæ, & impios eius libros, & impia scripta Theodoriti, tum fidem veram, & duodecim sanctissimi Cyrilli de fide capita, tum sanctum concilium Ephesinum primum, impugnatia, & quæcunque ab eodem Theodorito pro defensione Theodori, & Nestorij literis prodita sunt. Præterea anathemate etiam damnamus impiam epistolam, Ibæ ad Marin Persam scriptam.

14. *Arti-
culos fidei
intelligit*

Atque alijs quibusdam interpositis, quatuordecim veræ & synceræ fidei capita exposuerunt. De quibus rebus sic actum accepimus. Postquam autem libelli ab Eulogio, Conone, Cyriaco, & Pancratio monachis contra dogmata Origenis Adamantij, & eos, qui huius impietatem & errorem sequebantur, concilio oblati erant, percunctatur Iustinianus à concilio congregato quid de his statueret: adiungit etiam eodem, libelli vnus exemplar, quin etiam literas Vigilij de eisdem rebus perscriptas. Ex quibus animaduerti potest, quemadmodum elaboratū fuerit ab Origine, vt simplicem apostolicorum dogmatum doctrinam Gentilium & Manichæorum zizanijs referret. Itaque vbi contra Originem & eos qui in eodem cum illo errore versati sunt, clamores editi fuerūt, res relata est ad Iustinianum per epistolam, cuius pars aliqua his verbis continebatur. Qui animum nobilitatis antiquæ participetenes, imperator Christianissime. Et paulò infra. Fugimus igitur, fugimus istam doctrinam. Nam voces eorum, qui sunt ab ecclesia alieni, non agnoscimus, imo verò si quis talis sit, eum, vt furem & latronem vinculis anathematis,

matis firmè constrictum extra sacra ecclesiæ mœnia ei-
 mus. Ac post, adiungunt ista. Actorum nostrorum vim, ex
 eorum lectione, facile intelliges. His adiunxere capita,
 quæ patroni dogmatû Origenis didicerant: quæ nõ eorû
 solum consensum, verum etiam dissensionem, atque adeo
 multiplicem errorem perspicue declararunt. Quorû quin-
 tum caput fuit blasphemiarum, quæ ex persona nonnullo-
 rum monachorum nouum monasteriorum incolentiû pro-
 ferebantur: quod ita se habet. Theodorus, qui Ascidas
 dicitur, episcopus Cæsareæ dixit. Si iam apostoli & mar-
 tyres, qui miracula edunt, in tanto honore sint, quæ tan-
 dem erit illis restitutio in vltima carnis restitutione,
 nisi pares & æquales Christo efficiantur. Recenseban-
 tur porrò ab illis, qui has res studiose admodum college-
 runt, complures Didimi, Euagrii, Theodori, aliæ blasphe-
 miæ. Post istud concilium, aliquo temporis inter-
 uallo interiecto, Euty chius sede episcopatus Constan-
 tinopolitani expellitur, Ioânes ex Sirime ortus, (est qui-
 dè Sirimispagus Cynegicæ regionis Antiochiæ finitimæ)
 in eius locum surrogatur.

*Quòd Iustinianus à recta fidei cultura excidès, do-
 mini corpus omnis prorsus corruptionis expers
 esse contendebat. Cap. XXXVIII.*

Eodem tempore Iustinianus à recta sanæ doctrinæ via
 auersus, & semitam ingressus, quam nec apostoli, ne-
 que partes vniquam triuerant, in spinas & tribulos de-
 lapsus est, quibus ecclesiam farcire instituens, id quod vo-
 lebat minime est propterea consecutus, quod dominus re-
 giam viam ita firmis munimentis sepserat, vti homicidæ
 in eam, perinde ac si paries eius inclinatus, & maceries
 depulsa fuisset (in qua re expleta est quidem prophetia)
 minime insilirent. Itaque cum Ioannes, qui etiam Cate-
 linus dicebatur, Mortuo Vigilio, antiquæ Romæ, & Ioan-
 nes Sirimenfis nouæ, & Apolinarius Alexandria, & A-
 nastasius post Dominum Antiochiæ, & Macarius, qui ad
 propriâ sedè iâ restitutus fuit, Hierosolymorû episcopatû
 gubernaret, vbi concilium Origeni, Didymo, & Euagrii
 post

post Eustochij abdicationem anathema denuntiaverat, Iustinianus edictum scripsit: in quo asseruit corpus domini non esse obnoxium interecioni, neque affectionum illarum, quæ naturaliter insitæ sunt, inque nullam incurrunt reprehensionem, particeps esse, & dominum eodem modo ante passionem comediisse, quo post resurrectionem comedit, & corpus eius sanctissimum nullam conversionem mutationemve vel ex formatione, quæ in matrice facta est, vel ex voluntarijs naturalibusve affectionibus accepisse, imò ne post resurrectionem quidem: quibus opinionibus ut Sacerdotes & Episcopi ubique assentiretur, compellere instituit. At omnes se Anastasij Episcopi Antiochiæ sententiam expectare respondendo, primum illius conatum depulerunt.

De Anastasio Antiocheno archiepiscopo.

Caput XXXIX.

A Anastasius, vir quidem erat cum in sacrarum literarum cognitione apprime disertus, tum in moribus & tota vitæ ratione adeò exquisitus, ut etiam rerum levicularum magnam curam haberet, inque illis ne à constanti & stabili animi sui proposito decedere vellet, nedum in rebus maximi momenti & ponderis, & quæ ipsum Deum videretur attingere. Quinetiam ita suum temperavit ingenium, ut neque propter lenitatem animi, atque comitatem, nimis facile his rebus, quæ minus rationi consentientes erant, cederet, neque propter severitatem & inclementiam agrè his, quas recta ratio postulabat, assentiretur. Ac rebus serijs audiendis eius patebant aures, & ut sermone profluens, ita in quæstionibus dissolvendis acutus & perspicax. Rebus autem ineptis & nullius momenti occlusit aures: linguam verò sic quasi freno cohibuit, ut & sermonem ratione moderaretur, & silentium loquela præstabilius efficeret. Istum tanquam turrem imunitissimam oppugnare omni machinarum genere aggressus est, illud scilicet complectens animo, se si istum euerteret, nullo labore civitatem totam occupaturum, recta fidei dogmata redacturum tãquam in servitutem, & ques Christi denique captivas ab ecclesia abducturum. Verùm Anastasius sic diuina quadam animi celsitate elatus fuit (nam supra firmam fidei petram constitit) ut

Iusti-

Iustiniano per literas suas liberè & apertè cōtradiceret, tū perspicuè admodū, tū diserte ostēderet, diuinos apostolos, & sanctos patres cōfessos esse atq; adeo tradidisse, corpus domini internecioni obnoxiiū esse, & affectionū, quæ sunt natura in animis impressæ, quæq; reprehensione carent, particeps. Eodē modo etiā monachis Maioris & Minoris Syriæ eius de hac re sciscitantibus sententiam respondit: oēs confirmauit mentes, ad certamen ineundum præparauit: in ecclesia denique lectitauit quotidie illam Pauli, vasis electionis, sententiam: Si quis vobis Euangelizauerit, præter id quod accepistis, etiam si angelus de celo sit, anathema esto. Quibus omnes, paucis exceptis, assenti, simile studium erga fidei defensionem declarauit. Idem porrò Anastasius cum accepisset Iustinianum velle ipsum in exiliū mittere, scripsit ad Antiochenos orationē qua eorum animos in fide cōfirmaret: quæ certe tum ob sermonis elegantiam, tum ob crebritatem sententiarum, tum ob testimoniorum à sacris literis petitorum frequentiam, tum deniq; ob historiam, quæ tam commode in ea narrata est, optimo iure sanè permagnificanda est.

Gal. I.

λόγος

σωτηρι

τήριος.

De Iustiniani morte. Cap. XL.

Verūm Iustiniani edictum diuina prouidentia, qua melius nobis prospectum fuit, minime diuulgatum est. Nam Iustinianus, qui Anastasio, & suis sacerdotibus exilium indixerat, ex improviso percussus, cum triginta octo annos integros, & menses octo regnasset, ex luce migravit.

QUARTI LIBRI FINIS.

Pp

EVAGRII